

Správní vývoj v letech 1938-1945

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

Po noci den —
po bouři klid —
po všem jen lepší čas
musí nám nastati čas.

„MALÁ, ALE NAŠE“

Svým přátelům, příznivcům a naší školní mládeži věnuje KOLÍNSKÁ CIGORKA.

ČESKO-SLOVENSKÁ REPUBLIKA

STATISTIKA	Statistika Československé republiky	Statistiky
1938	1938	1938
1939	1939	1939
1940	1940	1940
1941	1941	1941
1942	1942	1942
1943	1943	1943
1944	1944	1944
1945	1945	1945
1946	1946	1946
1947	1947	1947
1948	1948	1948
1949	1949	1949
1950	1950	1950
1951	1951	1951
1952	1952	1952
1953	1953	1953
1954	1954	1954
1955	1955	1955
1956	1956	1956
1957	1957	1957
1958	1958	1958
1959	1959	1959
1960	1960	1960
1961	1961	1961
1962	1962	1962
1963	1963	1963
1964	1964	1964
1965	1965	1965
1966	1966	1966
1967	1967	1967
1968	1968	1968
1969	1969	1969
1970	1970	1970
1971	1971	1971
1972	1972	1972
1973	1973	1973
1974	1974	1974
1975	1975	1975
1976	1976	1976
1977	1977	1977
1978	1978	1978
1979	1979	1979
1980	1980	1980
1981	1981	1981
1982	1982	1982
1983	1983	1983
1984	1984	1984
1985	1985	1985
1986	1986	1986
1987	1987	1987
1988	1988	1988
1989	1989	1989
1990	1990	1990
1991	1991	1991
1992	1992	1992
1993	1993	1993
1994	1994	1994
1995	1995	1995
1996	1996	1996
1997	1997	1997
1998	1998	1998
1999	1999	1999
2000	2000	2000
2001	2001	2001
2002	2002	2002
2003	2003	2003
2004	2004	2004
2005	2005	2005
2006	2006	2006
2007	2007	2007
2008	2008	2008
2009	2009	2009
2010	2010	2010
2011	2011	2011
2012	2012	2012
2013	2013	2013
2014	2014	2014
2015	2015	2015
2016	2016	2016
2017	2017	2017
2018	2018	2018
2019	2019	2019
2020	2020	2020
2021	2021	2021
2022	2022	2022
2023	2023	2023
2024	2024	2024
2025	2025	2025
2026	2026	2026
2027	2027	2027
2028	2028	2028
2029	2029	2029
2030	2030	2030
2031	2031	2031
2032	2032	2032
2033	2033	2033
2034	2034	2034
2035	2035	2035
2036	2036	2036
2037	2037	2037
2038	2038	2038
2039	2039	2039
2040	2040	2040
2041	2041	2041
2042	2042	2042
2043	2043	2043
2044	2044	2044
2045	2045	2045
2046	2046	2046
2047	2047	2047
2048	2048	2048
2049	2049	2049
2050	2050	2050
2051	2051	2051
2052	2052	2052
2053	2053	2053
2054	2054	2054
2055	2055	2055
2056	2056	2056
2057	2057	2057
2058	2058	2058
2059	2059	2059
2060	2060	2060
2061	2061	2061
2062	2062	2062
2063	2063	2063
2064	2064	2064
2065	2065	2065
2066	2066	2066
2067	2067	2067
2068	2068	2068
2069	2069	2069
2070	2070	2070
2071	2071	2071
2072	2072	2072
2073	2073	2073
2074	2074	2074
2075	2075	2075
2076	2076	2076
2077	2077	2077
2078	2078	2078
2079	2079	2079
2080	2080	2080
2081	2081	2081
2082	2082	2082
2083	2083	2083
2084	2084	2084
2085	2085	2085
2086	2086	2086
2087	2087	2087
2088	2088	2088
2089	2089	2089
2090	2090	2090
2091	2091	2091
2092	2092	2092
2093	2093	2093
2094	2094	2094
2095	2095	2095
2096	2096	2096
2097	2097	2097
2098	2098	2098
2099	2099	2099
2100	2100	2100

Cesta k Mnichovu

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

V dubnu Henleinova Sudetoněmecká strana představila své autonomistické požadavky Vláda byla vystavena silnému mezinárodnímu tlaku ustoupit německým požadavkům – 21. září 1938 přijala anglo-francouzského ultimátum

ROČNÍK XX. Čís. 222.
K

**NAŠE
ČESKÉ SLOVO**
v sob. a ned. 12 hal.
Vydání: 4 dopoledne, 12 hal.
Zastupitel: M. H. Štejn, 12 hal.
Redakce: M. H. Štejn, 12 hal.
Tiskárna: M. H. Štejn, 12 hal.
Množství: 12 hal.
Dobrotlivost: 12 hal.
20 hal.

VE ČTVRTEK 22. září 1938.

Večerní České slovo

Dva výroky.

Slovanští závezky vůči Českoslovanům
lze spojit s právními úpravami a svob.

DALADIER (12. VII.)

Francie dostala věrné pakétka a umoviny,
které uzavřela s Prahou zčásti věrna zvezo-
vám, které věrně.

BONNET (4. IX.)

(Čiňte pakétka „Populární“)

Drtivé rozhodnutí pod hrozbou úplného zničení.

Vlastní spojenci nám diktovali jako poraženým!

Ultimatum, pro jaké v dějinách národů není příkladu. - Všichni spojenci nám odmítli pomoc - Chamberlain s Hitlerem budou dnes rozhodovat o osudu naší vlasti. - Neklesneme, nezahyneme a nezapomeneme! Dějiny nekonečí dneškem!

V slavných záznamech, že tento... | V tu dobu zrodila se vláda, On

SKVĚLÝ PRŮBĚH MOBILISACE

Významný odbojník Mobilisace, jež mělo být, vyhlášen a k tomu není žádná příležitost.

Litvinov zjednává jasno

SSSR pomůže

Litvinov klesl odbojník M. M. Litvinov prohlásil v Ženevě, že SSSR má mělo být pomoci na slábné ovčím...
Litvinov klesl odbojník M. M. Litvinov prohlásil v Ženevě, že SSSR má mělo být pomoci na slábné ovčím...
Litvinov klesl odbojník M. M. Litvinov prohlásil v Ženevě, že SSSR má mělo být pomoci na slábné ovčím...

<https://pages.pedf.cuni.cz/kddd/files/2015/03/Mnichovsk%C3%A1-dohoda.pdf>

Druhá republika

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Prezident Beneš pod tlakem abdikoval a odešel do exilu)
- Novým prezidentem zvolen Emil Hácha.
- **Změnil se politický systém** – jako vládní blok se zformovala pravicová Strana národní jednoty, KSČ byla zakázána.

Správní změny v pomnichovském období

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

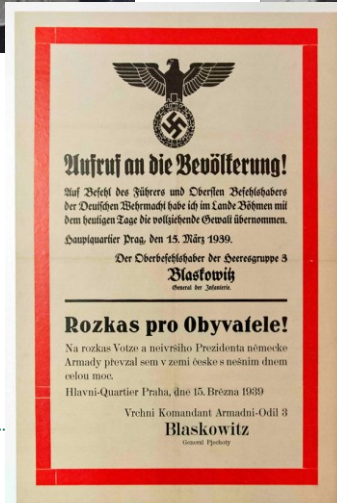
- Změnily se hranice okresů postižených územními změnami.
- Brzy po Mnichovu **zástupci Slovenska a Podkarpatské Rusi prosadili autonomii** a byly zde zřízeny autonomní vlády.
- V důsledku posilování státní moci došlo k omezení samospráv na všech úrovních.

Rozbití Československa 14.-15. března 1939

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Protektorát Čechy a Morava

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

<https://ftp.aspi.cz/opispdf/1939/028-1939.pdf>

Moravské slovo

BRNO, pátek 17. března 1939

20 hal.

č. 65

Říšský kancléř Hitler vyhlásil

Protektorát český a moravský

Třináct bodů ustanovení - Jsme součástí německé

říše - Protektorát je autonomní a má samosprávu -

Kancléř Hitler jmenuje protektora - Příslušníci ně-

mecké národnosti jsou říšskými občany - Protekt-

rát bude mít vyslance v Berlíně

Praha 16. března. — Úředně se oznamuje: Vůdce podepsal dnes na Hradě pražském tento výnos o protektorátu Čech a Moravy:

Po tisíc let náležely k životnímu prostoru německého národa Česko-

blaha a obecný mír tak rozhodně důležitých oblastech trpějí záděně trvalé poruchy. Dříve nebo později muselo by nésti nejněžší důsledky jako mocnost dějinami a zeměpisnou polohou nejsilněji interesovaná a spolupostížená.

- V čele stál **říšský protektor**.
 - Nově byly ustaveny **oberlandráty**, které byly přímo podřízeny úřadu protektora.
 - Oberlandráty byly nejnižšími správními jednotkami pro německé státní příslušníky.
 - Zároveň vykonávaly dozor nad českými okresními úřady.
-

Říšský protektor

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- Byl zcela nezávislý na protektorátní správě a byl podřízen přímo Hitlerovi.
- Mohl vydávat, měnit i rušit právní normy ve všech oblastech.
- Potvrzoval jmenování ministrů a mohl odvolávat členy vlády.

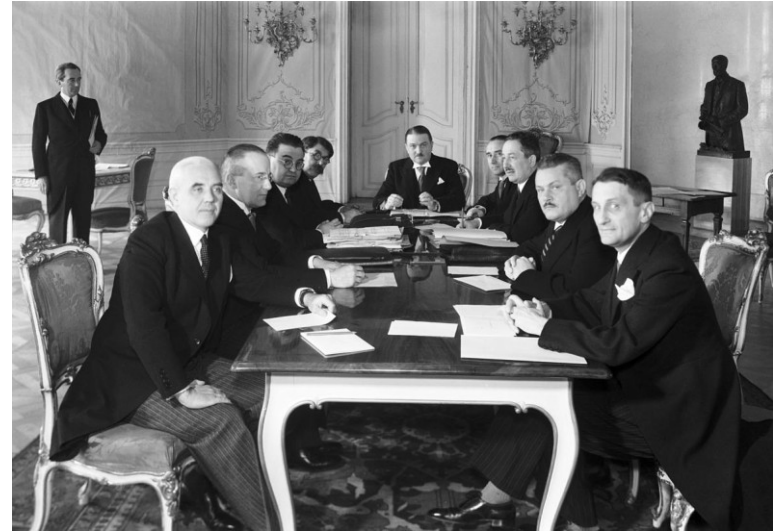

Autonomní správa

- Na centrální úrovni ji reprezentovala protektorátní vláda a prezident.
 - **Organizace politické správy zůstala zachována** (zemské a okresní úřady, obecní samospráva), její pozici omezovaly postupně sílící zásahy okupační správy.
-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Zásahy proti autonomní správě

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Pozice protektorátní vlády byla postupně omezována.
 - Do zemských úřadů byli jmenováni němečtí víceprezidenti.
 - Členové okresních, zemských zastupitelstev i obecních výborů byli nově jmenováni.
 - V některých městech byla rozpuštěna obecní zastupitelstva.
-

Heydrichova správní reforma

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Heydrich přišel do Prahy jako zastupující říšský protektor v roce 1941.
- Oberlandráty byly rušeny.
- Výkonem správy byly pověřeny dosavadní politické úřady.
- Ty však byly přetvořeny v instituce „správy z příkazu říše“ a převzaty Němci.

Likvidace obecní samosprávy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- Obecní samospráva byla postupně likvidována ve více než 200 českých obcích.
 - Podle vládního nařízení z roku 1944 byly do čela všech obcí s více než 3 000 obyvateli jmenováni namísto starostů úředniční vedoucí.
-

Prozatímní státní zřízení v exilu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Na konci roku 1939 anglická a francouzská vláda uznaly Československý národní výbor jako orgán československé politické reprezentace.
- Výbor v létě 1940 ustavil Prozatímní státní zřízení.
- Bylo tvořeno **úřadem prezidenta, vládou a Státní radou.**
- V čele stál prezident Beneš – jeho abdikace z roku 1938 byla označena za vynucenou.
- Zákonodárná moc byla vykonávána prostřednictvím prezidentských dekretů.

FRANCIE RUŠÍ SVŮJ PODPIS NA MNICHOVSKÉ DOHODĚ
Jan Masaryk, Charles de Gaulle, Msgr. Srámek, 17.8.1944
foto Archiv MZV

Moskevský exil

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Po mnichovské zradě vypracoval Klement Gottwald směrnicí pro ilegální práci strany a z rozhodnutí Ústředního výboru KSČ odjel do Moskvy, aby odtud řídil boj československého lidu proti okupantům. Po vstupu hitlerovců do Prahy v březnu 1939 svezl v „Světovém rozhledu“ stati, která je základní směrnicí politiky komunistů a celého československého odboje po celou dobu okupace.

78

SE SVYMI MOSKEVSKÝMI SPOLUPRACOVNÍKY JANEM ŠVERMOU A VACLAVEM KOPECKÝM.

„Dějiny českého a slovenského národa nekončí 15. a 16. března 1939. Bylo by chybou, kdyby z faktu, že česká vládnoucí třída kapitulovala bez boje a slovenská buržoazie dokonce dobrovolně vlezla do hitlerovského chomoutu, svět soudil, že český a slovenský národ schvalují toto hanebné chování vládnoucí třídy. Nikterak! Český a slovenský lid povede svůj podzemní boj proti režimu okupantů a kolonizátorů, proti cizácké nadvládě fašistického Německa. Boj bude neobyčejně těžký. Co však možno s určitostí říci, je, že okupované Československo, zejména pak české země se nikdy nestanou pro Hitlera spolehlivým zázemím.“

Kl. Gottwald, „Deset let“, XIV. vyd., str. 185.

79

- Po Mnichovu nastal odklon od principů parlamentní demokracie a nárůst vlivu nacistického Německa.
 - Protektorát Čechy a Morava charakterizovala **existence dvojí správy** – okupační a autonomní.
 - Organizace politické správy zůstala zachována, její pozici na všech úrovních omezovaly postupně sílící zásahy okupační správy.
 - Současně s děním v okupovaných českých zemích se v zahraničí začala utvářet exilová politická reprezentace v čele s Edvardem Benešem usilující o obnovení Československa.
-